

Volle klankslagen

Toine Horvers – Mei
Silbreeks CBK Zeeland, nummer 143,
geen bladzijdenummering, €7,50,
bestellen via silbreeks@cbkzeeland.nl

De Silbreeks, een al jaren groeiende reeks mooie, kleine boekjes van het Centrum Beeldende Kunst Zeeland, is toe aan zijn 143ste editie. Beeldend kunstenaar Toine Horvers werkt vaak en graag met taal, ook in zijn performances en tekeningen. Het is de neerslag van intensieve observaties. 'Mei' is een poging de geluiden van vogels te vangen, die hij hoorde op 7 mei van dit jaar bij een duindal op de kop van Schouwen. Een uur voor zonsopkomst en een uur na zonsondergang. Op een oorspronkelijke wijze, zonder te vervallen in de gemakkelijke vorm van klankaboetsingen of muziektechnische termen. Met

toevoeging van visuele waarnemingen en tijdstippen. Hier in het Noorden kennen wij dit gevoel van het Waddengebied, Horvers ervaart de nabijheid van de natuur in het ook waterrijke Zeeland. 'Er is een voortdurende afwisseling van trage lage langgerekte tonen en krachtige stuwende volle klankslagen.'

ANDRÉ KEIKES

Oh, Fanny

Elisabeth van Nimwegen – de smaak van ijzer
Uitgeverij Van Oorschot, Amsterdam,
104 blz., €14,50

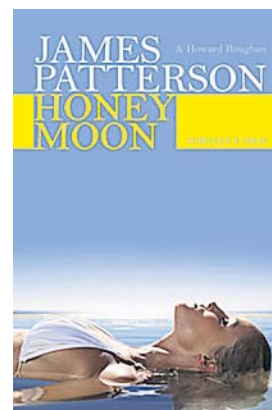
Je hebt van die mensen waar anderen graag omheen zwermen. Met hem of haar bevriend zijn, dat is wat. Maar je bent nooit de enige. Dat ervaart de Zeeuwse Marie Dallinga in 'De smaak van ijzer', het debuut van Elisabeth van Nimwegen. Ze heeft in de roman, meer een novelle van slechts 104 bladzijden, een intense vriendschap met de flamboyante Vlaamse Fanny Vandenkamer. Beiden zijn student aan de befaamde Maastrichtse toneelacademie, maar als tegen alle verwachtingen in Fanny wordt afgewezen voor het tweede jaar, begint er tussen de twee iets te veranderen. Daarbij spelen een overstek docent en een oude beeldhouwer een rol, maar ook de karakters van de twee en de veranderende prioriteiten van de studenten nadat Fanny de school heeft moeten verlaten. Van Nimwegen laat die karakterverschillen sterk doorklinken en

weet ook de spanningen op een buitengewoon veeleisende opleiding goed en deskundig te trefen. Toch levert dat nog geen sterk boek op. De weinig intrigerende lineaire opvolging van kleine gebeurtenissen en punten als de stereotyped homo op de opleiding, het in de boekenwereld momenteel zo actuele snuffe snuffe en de onvermijdelijke zweverigheid van mensen in een biologische winkel, maken 'De smaak van ijzer' wel een beetje voorspelbaar. En het slot voelt wat aan als een noodgreep.

ANDRÉ KEIKES

Vliegensvlugge actie

James Patterson (co-auteur Howard Roughan) – Honeymoon
Vertaald uit het Engels door Dennis Keesmaat, uitgeverij De Bezige Bij, Amsterdam. 320 blz., €19,90.

James Patterson weet van geen ophouden. 2013 moet wel zijn meest productieve jaar ooit zijn. Van al zijn bestsellers thrillerseries (Private, Alex Cross en The Womens Murder Club) verscheen al een deel. 'Honeymoon' is een op zichzelf staand boek, maar de intrigerende hoofdrolspelers kunnen zomaar voor een nieuwe reeks zorgen. Gelukkig zijn er voldoende co-auteurs die wel met een van de succesvolste hedendaagse thrillerschrijvers willen samenwerken. Deze keer neemt Howard Roughan de pen op.

Een pasgetrouwd stel wordt vermoord in een sauna. Het gaat om de zoon van een miljonaar. Die wil de waarheid boven tafel krijgen, dus huurt hij de geschorste FBI-agent John O'Hara in. Tegelijkertijd maakt FBI-agent Sarah Brubaker jacht op een seriemoordenaar die het voorzien heeft op mannen met de naam John O'Hara.

Twee agenten, twee seriemoordenaars. Dat levert razendsnelle actie op, die in de typische Patterson stijl is opgeschreven in ultrakorte hoofdstukken. Patterson laat de twee zaken naadloos in elkaar overvloeien. Hoe verder de moordenaars in het nauw komen, hoe meer de spanning toeneemt. 'Honeymoon' is een heerlijke thriller, waarmee Patterson het ietwat tegenvallende laatste deel van de 'Womens Murder Club' meer dan goed maakt.

JOHAN STOBBE

Zwarte en Witte Pieten, geen probleem

Kristina G. Langarika - Lola's Sint
Eigen beheer, €15. Te bestellen via de website lolassint.nl/shop

Paul van Loon - Foeksia en de hoed van Sinterklaas
Uitgeverij Leopold, Amsterdam, €3,95

Natalie van der Horst, Gaby Kuijpers en Ellen de Roos - Alles wat je wilde weten over Sinterklaas (en nog veel meer!)
Uitgeverij Marmer, Baarn, €15

Guido van Genechten - Een geweldig cadeau
Uitgeverij Clavis, Amsterdam/Hasselt, €14,95

Collages uit 'Lola's Sint'.

Het is een nieuw genre in de kinderboekenliteratuur: het Sinterklaasboek. Nee, we hebben het niet over het Grote Boek van de goedheiligman zelf, maar over de vele prentenboeken die rondom zijn verjaardag verschijnen. Bekende en minder bekende kinderboekenschrijvers grijpen het feest op 5 december aan om boeken te publiceren. Die moet je nu kopen en snel lezen, want ze zijn natuurlijk maar beperkt houdbaar. Kinderen die denken dat ze zo'n beetje álles wel weten over die man met die mijter op, moeten 'het livijge prentenboek 'Alles wat je wilt weten over Sinterklaas (en nog veel meer!)' maar lezen. Daarin doen samenstellers Natalie van der Horst, Gaby Kuijpers en Ellen de Roos de ene na de andere onthulling over het wel en wee van die bebaarde man en zijn gevolg.

Het boek is vrolijk geïllustreerd door Alex de Wolf en kan het best worden omschreven als een overcomplete Sinterklaas-encyclopedie. Alle Zwarte Pieten worden aan de lezers voorgesteld, er is een bloemlezing van de beste Sinterklaasliedjes en de dames publiceren recepten voor onder meer Sinterklaasravioli. Het grootste deel van dit opgewekte naslagwerk is ingeruimd voor vragen over de Sint. Over de intocht, het pietenhuis, de hob-

Grommende chauffeur

Peter Drehmanns – De man die brak
Uitgeverij Marmer, Baarn, 202 blz., €16,95

De taxichauffeur uit 'De man die brak' lijkt in niets op de altijd goedgeluimde, klantvriendelijke Joris Linsen uit het vroegere tv-programma 'Taxi'. De man die hier in wagen 3399 door een onbekende stad rijdt, was ooit docent in een ver land, maar 'omdat daarginds niets mijn kant op kwam, ging ik weg. Stak ik te zee over, liep een café binnen waar mijn toekomstige vrouw zat.' Deze vrouw, Liz, een zelfbewuste journaliste, die na haar besluit om verder te gaan met een andere man, nog slechts als een gekreukte foto op het dash-

board van de taxi met de man meereist, vernielde zijn leven. Tenminste, zo ervaart de chauffeur tegen wil en dank het in 'De man die brak' van Peter Drehmanns. Elke nieuwe passagier, met eigen verhalen, voorkomen en karaktertrekken, associeert de man met zijn vroegere leven met Liz. Maar ook de stad, de straten, de door sloop en nieuwbouw soms onherkenbare plaatsen, raken hem diep door zijn betrekkingswaan. Het komen en gaan van door het leven getekende passagiers - een geile elftal leider, een Afrikaanse toverdokter, een dronken arts en anders wel een twitterende amazone met paardenvirusangst, een ruziënd stel of een demente vrouw met zwerf-

van Genechten. Daarin wordt het verhaal verteld van Olifantje dat een potje cadeau krijgt. Wat hij daarmee moet doen? Hij heeft geen idee. Een bruikbaar geschenk voor kinderen die zindelijk aan het worden zijn. Een interessant prentenboek voor kinderen die nog in het hele Sinterklaasgebeuren ingevoerd moeten worden is 'Lola's Sint' van de Baskische schrijfster Kristina G. Langarika, die sinds 1995 in Amsterdam woont. Zij schreef een tweetalig verhaal over een meisje dat uitverkoren is om Sinterklaas te helpen met het rondbrengen van de pakjes. De collages die het eenvoudige, toegankelijke verhaal vergezellen zijn ontwapenend sympathiek.

Maar wie denkt dat het 'zomaar' een lievig verhaaltje is, vergist zich. 'Lola's Sint' is een boek met een missie. Langarika schreef het voor haar half-Afrikaanse dochter. In de beschikbare Sinterklaasboeken stuitte de schrijfster tot haar ontzetting alleen maar op domme, slaafse en clowneske Zwarte Pieten. Dat vond ze geen goed rolmodel. Vandaar: een slim bruin kind in de hoofdrol, en behalve zwarte ook roze en witte Pieten, zonder kroeshaar. Die 'nieuwe' realiteit is aannemelijk, doet geen pijn en wringt nergens. Kan prima, zo'n niet-zwarte Zwarte Piet. KIRSTEN VAN SANTEN

JEUGD

In kleaune minsken

Koos Tiemersma - Froom Akker
Einum E-book, te koop op
www.froomakker.nl. 272 s., €4,95

It is Einum: in streekje huzen, in pleats, in loads, in áld skoalle. In doarp fan neat mei útsicht op it Waad, op it útein fan Fryslân. Einum is lykwols net in yn 'e tiid bestjurre doarp, der bart in soad. Sa is yn de loads in himpkwekerij únderbrocht en in webshop mei seksartikelen. Op it eardere skoalplein wachtet in insume strúnjager, yn in greide wurdt in geit deaslein en in lyts fûgeltsje fleant hielendal fan Kanada nei it Waad. Yn Einum fynt men minsken dy't mei it doarp fergeroed binne, mar ek ymport. Casper Bosch bygeleyts, dy't sa fier mooglik fan Limburch ôf wenje woe. De Gestusters Pasveer binne echte dorarstypen en hienen eartid in kafee mei Hells Angels as klanten. Achttjinn kear hellet de skriuwer ien fan dy doarpslju nei foaren en elke kear jout er dan in nijsjirrige karakterkets fan dy tige fan inoar ferskillende figuren. Dërta brûkt er in opfallend fernimstige skriuwstyl, wêrby't yn ien stream petearen, tintzen en hannelingen mei inoar ferbûn wurde. 'Dus wer net, hûnt Lidý sûnder him oan te sjen, bist gewoan te skiterich, jou mar ta, fansels hiest ok lit ek mar sitte, in fleanop-hân foarmet

it einstasjon foar har ûnfrede mar Roan wit dat der in ferfolch komme sil, der is altyd in ferfolch (..) hy ferflokt har gelyk want hy is in skiter al sil er it noait tajaan, noait.' Mei dy linige styl wurde de betizingen fan in deminte frou ('al dy personaazjes dy't yn elkoar oerrinne, in kleaune minsken en allegeare raze se om oandacht') like maklik as de soargen fan har man werjûn. Alle persoanen krije op eigen wize har gerak. Bytiden is de skriuwer direkt, dan wer hoeden. Lang net alles komt foar 't ljoecht, mar altyd genôch om de oandacht fan de lêzer fêst te hâlden. Betúft wurde kluchtige situaasjes ôfwiksele mei echte dramatyk. Guon fan de figuren reitsje it paad bjuster, oaren nimme it heft yn eigen hân. Neist de styl is ek de opset fan de roman bysûnder. Elke persoan stiet mar ien kear sintraal yn in haadstik, al komme de measten wol yn oare rollen werom. Dêrmei is it risiko libbensgrut dat it ferhaal slim fragmentarysk bliuwt. De skriuwer hat lykwols in tal aardige ferbiningen oanbrocht, dy't it ferhaal spannend hâlde en fan it boek in inheide meitsje. De seirus noveboracensis mei syn roaze poatsjes docht sines derta. DOEKE SJUNES

Koos Tiemersma FOTO LC/SIEP VAN LINGEN

Oorlog om patenten

Marente de Moor – Roundhay, tuinscène.
Uitgeverij Querido, Amsterdam. 336 blz. €19,95.

Altijd gedacht dat Thomas Alva Edison, de vader van de gloeilamp, een gerespecteerde en gerenommeerde uitvinder was. Wie 'Roundhay, tuinscène' van Marente de Moor leest, moet concluderen dat Edison weinig zelf uitvond, maar alle goede ideeën jatte. 'Roundhay, tuinscène', een onmogelijke titel, verwijst naar het allereerste, ultrakorte filmpje dat ooit gemaakt is door Louis Le Prince in 1888. In 1890 verdwijnt hij spoorloos. Onder de naam Valéry Barre komt hij voor in de roman van De Moor. Volgens haar heeft Barre de vlucht genomen omdat hij lijdt onder angstige toekomstvisioenen. Zo lijkt hij ook al de gevaren van internet te voorvoelen. 'De lucht om ons heen zal verziekt zijn, vergeven van halfbakken nonsens, de wereld zal zo haastig beschreven zijn dat we bekaf zullen rondlopen, omdat we door al die woorden de werkelijkheid niet meer zullen zien.'

Het is hard werken om de woorden zo goed mogelijk op papier te krijgen. FOTO DVHN/KEES VAN DE VEEN

Dichten is ook een ambacht

Jos Versteegen – De bliksem in je pen
Meulenhoff, Amsterdam; 252 blz., €17,95

Ooit zat hij in de bioscoop toen daar de documentaire 'André Hazes, zij geloof in mij' vertoond werd. Hij herinnert zich dat het publiek begon te grinniken bij de scène waarin de volkszanger, zwogegen op een liedtekst, naar het Prisma rijmwoordenboek greep. 'Echte dichters of liedjeschrijvers zullen hebben gedacht: zo wil ik niet werken', schrijft Jos Versteegen. 'Ik ben geen half hulpeloze auteur die zijn rijmen niet zelf kan bedenken.' Versteegen (zelf dichter en liedjesschrijver) is auteur van het boek 'De bliksem in je pen', een handleiding dichtten voor amateurs en professionals. Hij begrijpt dat grinnelende publiek wel, maar hij vervolg: 'Toch betekendichten beslist niet alleen: de sluisen openzetten voor het hogere en gevoelige. Het betekent ook altijd: hard werken om de

woorden zo goed mogelijk op papier te krijgen. Of je wilt of niet, dichtten is ook een ambacht.' Een gereedschapskist noemt hij zijn boek. In dertien hoofdstukken behandelt Versteegen onder meer: beeldgebruik, stijl en woordkeus, vergelijkingen, metrum en ritme, rijmsorten en -schema's, alliteratie en assonantie, vaste en losse versvormen, gelegenheidsgedichten, geëngageerde poëzie en liedteksten. Alles gelardeerd met voorbeelden uit de Nederlandse poëzie- en liedcultuur, waarbij hij niet nalaat richtingen en ontwikkelingen te noemen die zich daarin voordoen. Zo besteedt hij aandacht aan de waterscheiding in dichtersland tussen 'taalgerichten' en 'werkelijkheidsgerichten', en probeert hij de postmoderne poëzie te duiden in relatie tot de tijdgeest en sociale verandering. Zulke theoretische uitstapjes duren nooit lang, want Versteegen is vooral praktisch gericht. Citaat: 'Er bestaat een eenvoudige manier om te voorkomen dat een

gedicht versjesachtig gaat klinken: gebruik vijf jambes per regel in plaats van vier. Door de grotere lengte neemt de metrische dreun af.' Zijn jarenlange medewerking aan het televisieprogramma 'Het Klokhuis' vertaalt zich in het volgende advies: 'Handig bij het schrijven van liedjes is de paspopmethode: bij het maken van een tekst volg je de vorm van een bestaande liedtekst.'

Jos Versteegen heeft voor de liefhebber een nuttig en merendeels plezierig boek geschreven. Dat hij de lezer aanspreekt met 'je' valt te billijken, maar een te hoog creatief-met-kurk-gehalte hebben aansporingen als 'probeer het ook maar eens' en 'schrijf eens een jambisch gedicht'. Bij een herdruk kunnen dan ook meteen de zinnen 'zoals je ziet is dubbelrijm het betere stuwwerk' en 'we moeten iets van het leven bakken' aangepast worden. Hooze woordkeus. EPPIE DAM

Valéry Barre lijkt de gevaren van internet te voorvoelen.

Jaren later zal Guillaume Barre op zoek gaan naar zijn vader en proberen eerherstel te krijgen voor de eerste filmmaker. Zijn grootste tegenstander is Edison die in een patentoorlog geld en roem weet te vergaren op oneigenlijke gronden. Zo steelt hij min of meer de ideeën van Barre.

De tijd die De Moor beschrijft is interessant. In Europa en Amerika is een wedloop bezig in uitvindingen. Het hele boek wordt gelardeerd met korte advertentieteksten van al lang vergeten wonderbaarlijke instrumenten zoals de 'olfactorische loop' die het overspel van een vrouw door

de middel van reuk kan detecteren. Daarnaast contrasteert de grote interesse in die tijd voor rondwandende geesten, helderziendheid en andere kermisattracties mooi met de industriële vooruitgangdrift. Het zijn komische zijpaden in een verhaal dat daardoor wat op afstand blijft.

De psychologische spanning is vaak afwezig. Dat komt misschien omdat De Moor haar hoofdpersonen nauwelijks een confrontatie laat aangaan. Een groot deel van de roman wordt verteld vanuit het perspectief van de tweede vrouw van Edison. Zij leeft met de man die geobseedeerd is door alle nieuwe wetenschappelijke snuffes, terwijl de woning ook gefrequentereerd wordt door de geest van de eerste vrouw van Edison. Een grote confrontatie tussen Edison en de zoon van Barre zou voor de hand liggen, maar De Moor kiest voor een voorzichtige aanvaring tussen de zoon en de vrouw van Edison. Vanuit de plot is dat misschien een verdedigbare keuze, maar ze vermijdt een historische vraagstelling. De Moor maakt er uiteindelijk een krachtig motief van: mensen ontmoeten elkaar niet, berichten komen niet aan, boodschappen worden niet begrepen. Het lijkt een voorafschaduwende te zijn van de angstdroom van Barre: de eeuw die begon met elektriciteit, film en telefonie en zat eindigen in een wereld waarin elke communicatie gesmoord zal worden. COEN PEPPÉLENBOS